

DODATKY

DIVOTVORNÁ HARFA

Pověst v duchu národním

BYL JEDNOU JEDEN PASTÝŘ A TEN ZDĚDIL PO OTCI překrásnou harfu, kterouž si tento z cizí země byl přinesl. Dostal prý ji od bohyně hudby, která do něho zamilována byla. Když se s tou zemí loučiti musel, pravila k němu, podávajíc mu na památku onu stříbrnými strunami potaženou a diamanty vykládanou harfu:

„Tuto harfu chovej co svůj nejdražší klénat a nikdy jí nepohrdej, sice se ti zle povede.“ S radostí od ní mladík harfu přijal a svatosvatě slíbil, že co živ bude, na její slova nezapomene. A opravdu svému slibu až do smrti věren zůstal.

Na smrtní posteli přikazoval svému synu to samé, co mu před časy bohyně byla řekla. A syn si vážil pozůstalosti otcovy co největší svatosti.

Ale byla také ta harfa dar s nebes! Když na pastvě na ni hrával, umlklo ptactvo v hájích a naslouchalo libému znění; chtěla-li se mládež rozveselit, šla jen k pastýřovu stanu a brzy při veselém zvuku jejím všechny nohy poskakovaly; když pak obětovali v chrámu bohům, zněla zbožně a vážně, a obět se bohům zalíbila. Lid si ale pastýře tak zamiloval, že jej z velké úcty za své kníže zvolil.

První noc, když co kníže již ve svém skvostném stanu byl ulehl, zdálo se mu, že stojí před ním bílá paní a k němu takto praví: „Ty jsi nyní pánem národu; chceš-li však, abys ty a vnuci tvoji šťastně a dlouho panovali, musíš mě ctít a v chrámu mi obětovati. Já jsem bohyně Norvosta. Divotvornou harfu chovej co nejdražší poklad. Dokud bude ve tvé zemi zníti a lid do chrámu mého volati, dotud bude štěstí a pokoj v zemi. Pohrdneš-li však ní, odvrátím se i já od tebe a uvrhnu do bídy tebe i národ tvůj.“ To řkouc zmizela.

Mladý kníže si ten sen dobře pamatoval. Brzy zněla

stříbrostrunná harfa v krásném chrámu Norvostině a lid k oběti volala. A tak si vážil harfy a ctil slova bohyně i veškerý knížecí rod až do kolikátého kolena. Který z knížat by se ale mocné bohyni nebyl pokořil, na toho se hněvala a lásku poddaných mu odňala. Zatím se stalo z malého místa velké království, z knížat vzešli králové. Všickni sousedé hleděli s nenávistí na krásnou zem; nejvíce ale snažil se nejbližší sused, by nad ní vládnouti mohl. Válečnou mocí to nešlo; zkusil to tedy lstí.

I zval krále k sobě, dával skvostné radovánky a ještě skvostnější dary. Slušno bylo potom, že král suseda zase k sobě pozval a jemu též mnoho po vůli býti hleděl. Ale tím přátelstvím se zponenáhla neštěstí do země stěhovalo, neboť přitom zapomínal král na bohyni a harfu. Lid na něho zanevřel, býváje málokdy s harfou do chrámu Norvostina volán.

Tak to bylo vždy hůř a hůře až do posledního krále; za toho umlkla harfa již docela, jen rachotivé zvuky trub a bubnů hřměly a děsily zanedbaný národ; chrám zpustl a cesta k němu zarostla trním a bodlácím.

V tom čase přistěhovala se do země čarodějnice Radaza, zlá a pověstná to žena, jižto se lid co smrti bál. Dokud panovala v zemi Norvosta, nebylo ji ani vidět; sotva však počínala bohyně tvář od trůnu odvracet, zjevila se tu s celým svým černým komonstvem. Jakmile se král Buhaza (tak se jmenoval sused králův) o ní dověděl, šel k ní, o pomoc proti králi ji prosil a skvělou budoucnost jí přislíboval. Radaza vyslyšela prosbu jeho a svou pomoc připověděla.

I stalo se, že dával král velkou hostinu, ku kteréž ovšem také Buhaza pozván byl. Ten samý den přišla tam také Radaza a s ní její služebníci, černí krkavci. Ona vešla dovnitř, krkavci se usadili na střechu a číhali, co se bude dít. Právě si připíjeli Buhaza s králem na dlouhé přátelství,

když Radaza vidína toliko od Buhazy do síně vešla, králi do koflíku jedovatý nápoj vlila a ním ubohého lehkověrného krále otráвила. Tu bylo křiku a zmatku! Král Buhaza pospíšil, by nejdříve divotvornou harfu zničil; ale neviditelná ruka mu ji vytrhla. Najednou se zdvihl hrozný vítr, začalo se blýskat, hrom bil a země se třásla; stovkě stromy roztržšeny se kácely, skály se řítily a domy padaly. S hrůzou lidé utíkali a se schovávali.

Ale kdo ujde metle Boží! Na vrchu u chrámu Norvostina stála bohyně s harfou; ještě jednou přejela ruka její stříbrné struny, že jich žalostný zvuk jako pohřební píseň po celé zemi zazníval a hluboký bol každého srdce se zmocnil. Tu se vrch otevřel a bohyně s harfou i s chrámem v něm zmizela. Jindy se vrch květnatým čalounem zelenal, teď stal se najednou holým a pustým. Místo chrámu stál na něm strom uschlý a opadalý. Bouře se utišila, jen krkavci s hlasitým krákáním v povětří se kroužili. Radaza ulekána, ustrašena domů se vrátila. Zdálo se jí, jako by ten nejkrutější skutek byla spáchala. Jen Buhaza byl rád, že je pánem tak krásné země.

Lidé ale vzdychali a vzpomínali na své předešlé krále. Je nevábila hlučná hudba cizího krále, pro ně se nestavěly skvostné kostely; oni ztratili s harfou všecko – a zůstali žebráky ve vlastní zemi.

Nedaleko vrchu, kde divotvorná harfa zmizela, bydlela žena, kterou všickni znali a milovali. Pamatovat mnohé dobré i zlé doby, mnohou bolest již utrpěla, ale všecko to s hrdou myslí snášela a přestála. Měla dceru, sličné to poupě, kterou před světem skrývala, neboť byla žena moudrá a věděla, že není radno holubici krkavcům na oči stavěti. Ale navzdor její opatrnosti vyslídily přece brzy oči krkavců, ježto čarodějnice králi co tajné posly zanechala, krásnou tu pannu a to králi oznámili. – Jednou v noci zjevil se jí duch a takto k ní pravil: „Já jsem od

čarodějnice Radazy otrávený král. Za trest svého prohřešení proti bohyni zaklela mou duši, by tak dlouho po zemi bloudila a na bídu národu svého se dívala, dokud bys ty ji nevysvobodila.“

„A jak tě mám vysvoboditi?“

„Zde máš koflík; až ho naplníš slzami, které v mé zemi pro mne a divotvornou harfu tekou, půjdeš k suchému vrchu a zaliješ nimi strom, jenž na něm stojí. A když se zazelená, utrhneš větev a dotkneš se vrchu; co se potom stane, to uvidíš. Aby tě ale draví krkavci, kteří po tobě pasou, neuhlídali, přikrej se, když bude potřeba, tímto závojem.“

Panna vzala koflík a závoj a bez strachu se na cestu vydala. A věru bylo jí závoje třeba, neboť ji krkavci jako černé mračno neustále obletovali. Do velkých domů a zámků nešla, tamodtud zněla veselost a ples, tam by jí bylo málo do koflíku přibylo; šla raději do malých chatrčí a malých chyžek. Tam vzpomínali na bývalé časy a oplakávali divotvornou harfu a dobrého lehkověrného krále. Než se panna nadála, byl koflík plný. S tím kouzlem šla tedy k vrchu a suchý strom ním zalila; strom začal pučet a brzy stál před ní v zeleném šatě. Tu přilítlo hejno černých dravců a s náramným křikem vrch obletovalo, neboť nevěděli, co se to děje, že se strom zazelenal, an pannu u něho neviděli. Ta se však nedala odstrašit; směle větev utrhla a vrchu se dotkla; vrch se otevřel a panna vešla do něho. A co spatřila? Krásnou bílou paní a v jejích rukou harfu stříbrnými strunami potaženou a diamanty vykládanou. I vešla paní proti ní a harfu jí podávajíc pravila: „Tys vysvobodila duši královu, tys dobyla divotvornou harfu, a protože se nyní královnou staneš; nikdy však nezapomeň, proč jsem národ tvůj potrestala.“ Nato zmizela a panna stála s harfou pod zeleným stromem; i přejela stříbrné struny, že veselý jich zvuk po celé zemi zavzněl.

Král Buhaza se na trůně zatřásl, když harfu uslyšel; myslil, že mrtví z hrobu vstávají, a hrůzou domů utíkal. Krkavci ale ustrašení do širého světa se rozlétali. Lid s radostí k vrchu pospíchal, odkud milá harfa zněla, a s jásáním sličnou pannu za královnu zvolil.

Po krátkém čase se zasnoubila statnému jinochu, který si ji byl zamiloval. Svatbu slavili v novém chrámu Norvostině a harfa jim hrála svatební píseň.

O PÁNU BOHU

I.

ZA ONOHO ČASU, KDYŽ PÁN JEŽÍŠ SE SVATÝM PETREM chodil po „širokém světě“, všelicos se jim na cestě přihodilo. Jedenkrát přišli na noc do jedné vesnice, kde jim nechtěl dlouho nikdo dát nocleh, až přece našli sedláka, který se uvolil dát jim nocleh. Poručil čeledínu, aby jim ustlal do přístodolku na slámu, a než odešli spat, ještě večerí dobrou je vyčastoval. To se Petrovi, který se zlobil, že jim nechtěl nikdo nocleh dát, velmi líbilo a nepřestal sedláka chváliti. „Tak chval Petře, abys nepřechválil,“ řekl mu Ježíš. Ráno sotva se trochu rozbřeskovalo, již se přihnala chasa do stodoly. Petr se probudil z líbého snu a mrzel se velice, že ho tak časně sedlák zburcoval. „Hej!“ křikl sedlák: „vy tam, nocleháři, chutě vzhůru, pojdte nám pomoct, kdo chce jíst, musí pracovat!“ Petr ani se nehýbal vida, že mistr také tiše leží. Chasa pustila se do mlácení; když bylo třikrát dokola, povídá sedlák: „Ha cožež necháme spát ty lenochy? Když se najedli, ať jdú pomoct. Jdi, Jirko, ha čapni krajního po hřibetu.“ Petr ležel na kraji, dostal tedy cepem po zádech. Ale ani nešpetl, vida, že Pán Ježíš se nehýbá. „I toť to spí jako snopy,“ řekl hospodář a zase mlátili dále. Tu šeptá Pán Ježíš Petrovi: „Petře, přešoupni se na moje místo, kdyby sedlák přišel, abys nedostal zase ty.“ – Petr rád poslechl, bolely ho záda ještě od první rány. „I toť jsou duby,“ rozkřikl se sedlák, „hrom kdyby jim do huší tloukl, nebudú slyšet, počkejte, teď ťuknu toho druhého, snad ten se hne!“ Jak řekl, tak udělal. Že ležel Petr na Ježíšově místě, dostal zase on, a to notně. Neřekl nic, ale myslel si: Je to přece hezká věc, když člověk lecco napřed ví, může se všelícemu nemilému uhnout. Sedláka budění již omrzelo, nechal pocestné ležet, k snídání je ale již nevolal. Pocestní

se pěkně tiše z přístodolku vykradli. Na cestě nepřestal Petr sedláka haněti, Ježíš mu ale zase řekl: „Petře, co chválit nemůžeš, nehaň.“

II.

Když přišli do druhé vesnice, měli oba hlad; i povídá Pán Ježíš: „Petře, jdi, kup mléka!“ „I ne mléka, pane, raději koupím homolky,“ žádal Petr, který rád homolky jedl.

„Má se ti stát dle vůle; zde máš peníze a kup tři homolky.“

Petr šel do jednoho statku kupovat homolky; za chvíli vrátil se a přinesl dvě homolky.

„Kde je třetí, Petře?“ tázal se Ježíš. „Pane, neprodali mi více než dvě,“ ujišťoval Petr.

„Vpravdě tak, že jsi dostal než dvě?“ „Vpravdě, pane,“ jistil Petr. „Ty rád homolky, Petře, snad jsi jednu snědl, přiznej se, beztoho patřila tobě.“ „Ne pane, ať jsem nehoden tvé lásky, když jsem homolku okusil,“ řekl Petr. Ježíš neříkal již nic, rozdělil homolky jednu sobě a jednu Petrovi, a když jsou se posnídali, šli dále. Přišli do lesa, kde chvíli si odpočinuli; tu povídá Ježíš Petrovi: „Petře, nemám peněz a bude nám jich třeba. Zde pod pařezem, na němž sedíme, leží poklad. Vezmi nějaký sochor, vykol pařez a zdvíhni ho.“

Ochotně Petr učinil, jak pán poručil, a když pařez převalil, vskutku tam poklad pozůstávající ze samých zlatých peněz ležel. I vyzdvíhl je a položil na hromádku před mistra. Ježíš peníze rozpočítav, rozdělil na tři stejné hromádky, potom dal jednu Petrovi, jednu vzal pro sebe a třetí nechal ležet.

„A pro koho, pane, je ta třetí hromádka?“ ptal se Petr zvědavě.

„Ta patří tomu, co tu třetí homolku snědl.“

Tu se Petr začervenal, sklopil oči a začal sebou vrtět. „Pane,“ vyrazil konečně ze sebe, „přiznávám se ti, že jsem – snědl – homolku – já. Myslil jsem si, že ji beztoho pro mne chystáš, an ty, pane, nerad homolky jídáváš. – Odpusť!“

Ježíš odpustil laskavě ucedlníku svému, když zkroušeně přísliboval, že se polepší.

Nato shrábl Petr peníze a šli dále.

III.

Šli okolo hospody, kde tesaři muziku měli.

„Pane,“ řekl Petr, který velmi rád tancoval, „pojďme tam.“ Pán Ježíš mu to vylouval, řka, že jsou tam opilí a opilému že se i Pánbůh s cesty vyhýbá. Petr ale nedal pokoje, až mu Ježíš dovolil, aby šel. „Ale jen na chvílku,“ pravil, „a já tě zde čekati budu.“ Sedl si na dřevo, které tam tesaři byli osekali. – Chvílku se díval Petr na tanec, poslouchal křik a vřavu, ale potom se mu vrazila muzika do nohou, a on dlouho se nerozmejšleje, vyhlídnul si hezké jedno děvče a chutě se pustil do tance. Tu holku si přivedl ale jeden mladý tesař, a když viděl, že mu ji bere jiný k tanci, mrzel se, ale vida, že to cizinec, nechtěl mu pro jednu domlouvati. Než Petrovi se tancování zalíbilo a tesař nemohl se holky dopít. To mu krev pobouřilo, žluč mu překypěla, slovo dalo slovo, a než se kdo nadál, držel se Petr s tesařem v křížku. Kamarádi ovšem hned při tom byli, a tudy se to nemohlo jinak státi, než že Petrovi vybili. Pak oni ho i ven vyhodili, což se mu ovšem nelíbilo. Petr, dojda k mistru svému, zvolal pln hněvu:

„Ó pane, kýž by v mé moci bylo, ne dřevěné, ale železné suky bych těm hrubiánům natloukl do dřev.“

„Kdo chodí k močidlu, neujde nádchy! Rozmysli si to Petře, než se chceš mstít,“ řekl mírně Pán Ježíš a šel dále. Petr všecek zamračen za ním.

IV.

Jedenkrátě šel Petr velmi zamyšlen vedle mistra svého, až tu najednou povídá: „Pane, musí to být přece krásná věc být Pánembohem; kým bych jen půl dne byl Pánembohem, pak bych zase rád byl Petrem.“ Ježíš se usmál a povídá: „Staň se ti dle vůle, od té chvíle až do večera jsi jako Pánbůh.“

Docházeli právě k jedné vesnici, z níž vyhánělo selské děvče stádo hus. Vyhnavši je na louku, pospíchala zase ke vsi.

„Hej děvče, což necháš ty husy samotny a nebudeš je pást?“ ptá se Petr děvčete.

„I copak si myslíte, že by já dnes husy pásala, – vždyť je hu nás poscení,“ odseklo děvče.

„A kdože je bude pást?“ ptá se Petr dále.

„Dnes je musí Pánbůh pást,“ odpovědělo děvče a pospíchalo k vesnici.

„Nuž Petře, musíš pást,“ řekl Ježíš Petrovi s usmíváním. Petr se zdráhal, vylouval se, že to byl jen žert, ale Ježíš nedbal na jeho vylouvání, chtěj neb nechtěj musil pást, a Ježíš šel zatím do vesnice na posvícení. Od té doby nikdy více nechtěl být Petr Pánembohem.

V.

Jedenkrátě šli zase skrze jednu vesnici a tu slyšeli z jedné chalupy veselý zpěv a píšťalu; i ptali se mimojdoucího vesničana, co se tam slaví, a on jim pověděl, že veselka chalupníkové dcery. Řekl tedy Ježíš Petrovi: „Pojď, Petře, vejdemo k mladým manželům, popřejeme jim štěstí

a dáme dárek do hospodářství; avšak pamatuj, Petře, kromě chleba a soli ničehož nepřijmeme, poněvadž to jsou lidé chudí.“ –

Vešli tedy do stavení; hospodář je velmi upřímně přivítal, podal jim chléb a sůl a hned museli mezi svatebčany zasednout. Jakkoli však Ježíše nutili k jídlu, nepožil ničeho více mimo chléb. Petr, ač by rád byl koláče jedit, také se děkoval, připomínaje si mistrův zákaz. Než ale čím více se na ně díval, tím větší měl laskominy.

Když se mistr na chvílku ze sednice odstranil a hospodář opět Petra pobízel, aby si jen koláč vzal a na svého soudruha nedbal, když nechce jíst, nemoha se již přemoci, poslechl a koláčů plnou kapsu nastrkat si nechal. Jíst si ale netroufal boje se, aby ho mistr neviděl. Ježíš svatebčanům štědře nadělil a šli dále. Petr by byl velmi rád do koláčů se pustil, ale před mistrem nemohl. –

Vcházeli do lesa, a Petr vida, že mistr jaksi zamyšlen kupředu kráčí, zůstával pozadu, sáhl si do kapsy pro koláč a v rychlosti si kus ukousl. Tu se ale právě Ježíš po něm obrátil. Petr přikryl ústa dlaní, žvanec do ní vyplivl, hodil za sebe, a když se Ježíš ptal: „Petře, co to žvýkáš,“ odpověděl: „Nic!“ – Ježíš nechal ho přitom a šel, hlavu maje jako v zamyšlení skloněnou, dále. Petr toho opět použít chtěje, vytáhl si koláč a ukousl. – Sotva ale začal žvýkat, Ježíš se zase obrátil a že co to žvýká, se ptal. Petr jako předešle žvanec vytáhl a hodě ho za sebe, řekl, že nic. – Tak to trvalo, až Petr všechny koláče rozžvýkal a za sebe zaházal, neboť mu pozření každého sousta Ježíš obrácením se po něm a otázkou co žvýká, překazil.

Když poslední sousto za sebe hodil, povídá Pán Ježíš: „Petře, vrať se a seber několik těch niců, co jsi za sebe hodil, já zde na tebe počkám.“ – Petr vyrozuměv z těch slov, že Ježíš lež jeho prohlídl, zahanben obrátil se do lesa. Když se vrátil, podáváje Pánu Ježíši, co v lese byl našel,

pravil: „Pane, nic jiného jsem na cestě neviděl než toto: při zemi zdálo se mi, že to jsou žvanci, ale sbíraje jich, viděl jsem, že každý zakořeněn v zemi a že to ne žvanec, nýbrž jakási rostlina.“

„Je to rostlina, vyrostla z božího daru, jenž jsi ty, Petře, zaházel,“ odpověděl Ježíš. Petr prosil za odpuštění a Pán Ježíš mu odpustil.

Pak šli dále, a když přišli do nejbližší vesnice, vešel Pán Ježíš k jedné velmi chudé ženě a požádal ji, aby mu tu rostlinu, co Petr sesbíral, připravila, a když nevěděla kterak, Pán Ježíš jí pověděl, že se dělá s octem. Jídlo to, když připraveno bylo, Petrovi i ženě chutnalo, – a byly prý to houby. Poněvadž ale vyrostly ze soust od chudého přijatých, chtěl Pán Ježíš, aby chudým lidem užitek z nich přináležel, a proto naučil tu chudou ženu je připravovati a pověděl jí, kde jich sbíratí má, a proto se prý houby tak velmi plemení.

Že ale Petr ustavičně žvýkaje, přece syt nebyl, proto prý též houby nesytí. –

VI.

„Pane!“ povídal jedenkrát Petr Pánu Ježíši, když spolu okolo města Jerusaléma se procházeli, „rád bych uměl takovou řeč, které by málokdo rozuměl.“

„A k čemu ti taková řeč? – Dokud jsi ve vlasti, dostačuje ti jazyk mateřský, a když dále půjdeš, postaráno bude, abys naučil se řeči, která ti potřebná bude,“ řekl Pán Ježíš.

„Ale, pane, já bych přece jen rád takovou řeč již nyní znal, prosím tě, pověz mi, kterak bych se jí naučil?“ přál si Petr.

„Staň se ti tedy dle vůle,“ řekl Pán Ježíš a zdvíhna hůl, uhodil ní na veliký u cesty ležící pařez, řka: „Hanserl, steh auf!“

Na ta slova začal se pařez oživovat a stal se z něho čtyr-rohatý chlap.

Protahoval se, zíval, a pak vyvaliv oči na Petra, který s největším podivením na něho hleděl, zvolal: „Was host mi ufgweckt, du Sappmentr, jetzt gaj he'a und hilf mr och aufstihn!“ –

„No Petře, to je ta řeč, které málokdo rozumí, a to tvůj učitel!“ řekl Ježíš.

„Ó pane, odpusť mi, nebuduť mít nikdy více takové přání a spokojen budu s mým materským jazykem!“

Tenkráté pryč ale Pán Ježíš mu neodpustil a musel se volky nevolky od toho chlapíka učit německy. –

VII.

Že je všude hodných i nehodných lidí, o tom se Petr, chodě s Pánem Ježíšem, často přesvědčil. Jedenkráté přišli pozdě večer do vsi. Pán Ježíš chtěl žádat o nocleh v nejchudší chalupě, ale Petr prosil mistra, aby šli do některého z velkých statků, tam že bývá všeho dost, že dostanou za jisté dobrou večeři a nocleh. Pán Ježíš Petrovi nebránil, řka mu, aby šel. Sám ale zůstal před tou chudou chaloupkou sedět. Petr šel do statku, který byl ze všech největší. „Tu bude všeho dost a dostanem dobrou večeři a nocleh,“ myslil si Petr. Ale mýlil se. – Selka ho zhruba odbyla řkouc, „že ona nevaří pro tuláky, aniž pro ně lože má“.

Petr se mrzel, že mu tak zmešlo, ale nedal se ještě odstrašiti a šel do druhého statku; však i tam ho odbyli – a tak i v třetím. Domrzelo ho to a vrátil se s nepořízenou k mistru. „Pojď, zkusíme to zde v té chaloupce,“ řekl mu Ježíš a oba vešli do chalupy. Zastíhli ženu s dětmi právě při večeři. Bylo viděti na všem velkou chudobu. – Petr myslil si: „Tu nepochodíme, vždyť nemá ta vdova sama nic.“ Ale mejlil se. Když Ježíš o nocleh a večeři prosil,

odpověděla mu vdova velmi ochotně: „Chcete-li za vděk přijmout tím, co vám podat mohu, ráda vám posloužím.“

Ježíš byl spokojen se vším a vdova hned vstala, šla ven a netrvalo to dlouho, přinesla jim na míse polívku. Omlouvala se, že je polívka málo mastná, ale jakkoliv by ráda více byla omastila, že nemá více oleje. –

„Petře, počítej ty očka, co na polívce plují,“ řekl Pán Ježíš.

Petr počítal a bylo jich výše kopy povrchního jen počtu. Když se najedli a na lože, jež jim vdova, jak nejlepší mohla, na ponebí ustlala, odebrali se měli, vysázel Ježíš na stůl tolikéž zlatých penězů, co na polívce oček bylo, a všechny je ženě daroval. Ubohá vdova nevěděla, kam se radostí podít. Časně ráno šla do sousedního velkého statku koupit mléka, aby pocestným dobré snídaní připravit mohla, a tu selce vypravovala, jak ji pocestní za trochu špatné polívky obdarovali, že co na ní oček bylo, tolik že zlatých penězů dostala.

Selka ta byla lakomá. Řekla tedy ženě, aby pro ně nevařila, že ona si je sama k snídání pozve, že má všeho doma a že je může snadněji dobrou polívkou poctit než ona.

Žena odpověděla jí, že to pocestným vyřídí, budou-li chtít přijít. Když to žena doma Petrovi a Pánu Ježíši povídala, řekl Pán Ježíš, že půjdou. –

Šli, provázení díkůčiněním chudé vdovy. –

Bohatá selka připravila jim polívku velmi dobrou a tak ji omastila, že nebylo pro olej vidět polívku. „Když zaplatili špatnou polívku tak dobře, kterak mi tu dobrou zaplatějí,“ myslila si. – Pán Ježíš neporoučel ale Petrovi počítat očka – nebylo také co počítat, bylo jedno jen oko přes celou mísu. – „Ale pane,“ řekl Petr, „ta selka by zasloužila, abys za její zdvořilost se jí odměnil a za tu dobrou polívku. Ta včerejší nebyla tak dobrá.“ – „Petře, mně chutnala lépe než tato; chudá vdova omastila ji poslední

kapkou oleje a dala ji s upřímností, nečekajíc žádné odměny. Tato dává ze zisku, a proto odměny nezasluhuje. Jen kdo rád ze svého udělí, toho Pánbůh nadělí,“ – řekl Ježíš Petrovi. Ale selka také slyšela, poslouchala za dveřmi a velice ji to mrzelo. – Když od stolu vstali, zdvořile selce poděkovali a šli dále.

VIII.

Jedenkrát zase, když chodil Ježíš s svatým Petrem po tom „širokém údolí“, přišli na rozcestí, kde se mnoho cest křížovalo, a nevěděli, kterou se dát k nejbližší vesnici neb městečku.

„Počkej, pane, tamto vidím na poli sedláka ležet, zeptám se ho a on poví, kudy bychom se dali,“ řekl Petr; a jak řekl, tak udělal.

Muž ten ležel na bříchu a hovil si.

Když se ho Petr ptal, nedal mu po dvakrát ani odpovědi, po třetí zdvíhl líně nohu, řka: „Tamtudy!“ – a více se ani nehnul.

„Pane! takového lenocha a nezdvořáka jsem jaktěživ neviděl, jako tento muž!“ zvěstoval Petr Pánu Ježíši a povídá, kterak ho sedlák odbyl. Šli tedy nazdařbůh.

O kousek dále potkali mladé děvče, která nesouc na hlavě džbán, lehkým krokem jako laňka cestou si kráčela.

I zeptal se jí Pán Ježíš, dobře-liž ke vsi tu jdou. –

„Dobře, dobře, tamto se dejte vlevo, – ale já raději půjdu s vámi ten kousek cesty a ukážu vám, abyste si nezašli,“ ochotně řeklo přívětivé děvče, a obrátíc se, šla s nimi kus cesty nazpět, až uviděli ves, pak vlídně pozdravila, pospíchajíc, kam dříve zaměřeno měla. –

To se Petrovi náramně líbilo; i řekl Pánu Ježíši: „Pane, měl bys tomuto děvčeti za jeho zdvořilost nějakou milost udělit.“ –

„Dáme ji tomu lenochu!“ řekl Ježíš.

„To by jí věčná škoda bylo,“ skoro se rozkřikl Petr, „pomysli, pane, takový nezdvořilý chlap, a ona taková přívětivá, obratná děvčice, to by se k sobě nehodili.“ –

„Právě Petře; – ona má až dost, čeho se jemu nedostává. Kdyby měl ženu, jako je sám, shnili by oba, ale tato ho napraví a dobře se potom jí s ním povede.“ –

Petr musel dáti mistru za pravdu, ale líto mu bylo čiperného děvčete, že se dostati má lenochu. –

IX.

Jednou zase šel Pán Ježíš s Petrem navštívit Martu, k níž se začasté s učedníky svými scházel. – Když šli po ulicích města Jerusalema, potkali děvče, chudobně sice, ale čistě ošacené. Petr si jí hrubě ani nevšiml, ale když zašla, pravil Ježíš: „Hodná to panna!“

O kus dále potkali zase děvče v drahých šatech přistrojené. – Když zašla, povídá Petr: „To je pěkná panna!“ – Ježíš mlčel. –

„Ale pane, když šlo prve to děvče chatrně přistrojené mimo, pochválil jsi ji, a toto děvče, zdá se, že se ti nelíbí, proč?“

„Podíval jsi těm pannám se na nohy, Petře?“

„Nepodíval, pane!“

„Kdybys tak byl učinil, jako já, byl bys viděl, že ta panna chatrně přistrojena nohy umyté měla, bílé jako z alabastru, – z čehož patrno, že je to děvče správné, hodné. – Druhá naopak měla šat drahý, ale nohy nečisté, z čeho vidět, že sama na sebe nedbá – a tudy ani pěknou slouti nemůž. – Petře, ne vše krása, co se líčí, pamatuj si to!“ –

Vešli k Martě. Marta s radostí je uvítala a uvedla do síně, kde několik učedníků shromážděno bylo a stůl pokryt,

na nějž starostlivá hospodyně jídla a pití k uctění svých milých hostů přinášela. – Přišla také sestra její Maří Magdalena, ale ta dle svého obyčeje, posadivši se na nízký stolec k nohoun Ježíšovým, poslouchala tiše poučné rozpravy drahého mistra svého, ničehož mimo něho si nevšímajíc. – Petr na ni hleděl a dlouho na ni hleděl, až pak k mistru se obrátiv mu šeptal všecek nadšen: „Pane, ta Máří je krásná žena, vid' že?“ –

„Petře, zapíme to!“ (Od toho prý pochází pořekadlo, když chce kdo něco zamluvit, že řekne: Zapíme to, Petře!) – odpověděl mu Ježíš, a oba zdvíhnuvše poháry, tukli si – a zapili to. –

X.

Jedenkráte zase šel Pán Ježíš skrze vesnici a tu viděl starého žebráčka plakajícího vycházet ze vrat velkého statku. –

„Proč pláčeš, stařečku?“ ptá se ho Pán Ježíš. –

„Oh pane, hlad mám, ha nemohu se kúska chleba doprosit. – Všade mají selky práci v konopí, každá mne odbývá, že nemá kdy, ha žádná nechce si vzít tulik času, co potřeba zdrobot chleba hukrojit“ – naříkal si žebrák. –

Ježíš řekl mu, aby posečkal, a sám vešel do statku, odkudž byl dříve žebrák vyšel. – Selka byla se služkami zaměstnaná svazováním konopí, jež do močidla chystaly. – Pán Ježíš prosil ji o kousek chleba. – „I totě se s vámi pytel roztrh – jeden za druhým! – Jdite, jdite – nemám kdy vám slúžit!“ osopila se na něho selka, a když Ježíš přece prosil, a že jí to Pánbůh nadělí, co chudému žebráku dá, tu se rozkřikla zlostně: „Nepotřebuju vaše klábosení, nic nedostanete – kvůli vám se od práce zdržovat nebudu.“ –

Ježíš odešel z toho statku a vešel do druhého, kde se mu

lépe nedařilo. – Tak i ve všech ostatních ho selky odbyly.
– I řekl Ježíš selce, již naposled byl prosil:

„Pamatujte, budoucně budete mít při konopí za trest
z jedné práce dvě.“ – Po těch slovích odešel ze vsi, vezma
si žebračka s sebou. –

Od té doby prý to je, že se musí konopí na dvojí trhat, –
paskonné dříve a hlavatec později. –

*

Pohádky tyto jsou všechny z okolí domažlického, tak
jak je lid povídá; to jmenovitě „Jak se Petr učil německy“
pochází z České Kubice, vesnice to na samých bavorských
hranicích za Klenčem. –

V JEDNÉ VESNICI BYDLELA VDOVA JMENEM FIALOVÁ. Domek její byl čistý, bílý a spořádán kolkolem, že se mu žádný jiný ve vsi nevyrovnal. Před okny rostla mladá košatá vrba. Ač ty útlé proutky skoro celá okna zastíňovaly, přece se jich nikdy nůž nedotkl; jak rostly, tak rostly. Na jaře mívali chlapci laskomínky na ty štíhlé proutky a zdálo se jim, že by z nich byly zvláštní píšťalky. Avšak přece ani jeden z chlapců nedovolil si který uříznout, by dobrou vdovu nerozhněval; jen jedenkrátě prý si jeden smělý chlapec na vrbu vylezl, ale když řízl do proutku, slyšel bolestné vzdechnutí a cítil, jak se celá vrba zachvěla. Hrůza ho obešla, a když pověděl o tom divu ostatním, báli se a nižádný více vrbě neublížil. – Kdo šel vesnicí, s libostí povšímnul si bílého domku, ale s podivením se zastavil, jestli se mu objevila Viktorka, dcera vdovy Fialové, okrasa a chlouba to celé vesnice. Bylo to ale také děvče tak krásné, spanilé, že nemožno vypsát; kdo ji viděl v kole ostatních děvčat, nejinak se mu zdálo, než že vidí ušlechtilou vzácnou květinu v kytici polních kvítků. Tak jak druhá děvčata byla i ona celičký den na božím slunci, a přece zůstala pleť její bílá jak peří labutino; jak ony pracovala i ona v poli, a přece obdivovali se chlapci, že má ruce měkké jak aksamit. Všecko na tom děvčeti bylo ku podivu krásné; a nejen krásná, i dobrá byla, přívětivá, tichá, laskavá ke každému. Nebylo nikoho v celé vsi, kdo by říci mohl: „Viktorka mi ukřivdila,“ aneb: „Viktorka mi neprokázala nic dobrého.“ – Muži, ženy, staří, mladí, všickni ji milovali! – Každá matka byla by ji ráda co dceru do domu přijala, ale přání své jí vyjevit žádná si netroufala; každý z mladíků byl by pro ni duši dal, a lásku svou vyjevit jí žádný se neopovážil. – Přišla-li

někdy pobavit se s nimi v kole, hádali se vespolek o přednost zaprosit ji k tanci, nedovolil si však ani jediný upřímně v náruč ji pojmout aneb dokonce políbit, což s druhými děvčaty bez ostychu si dovolovali.

I děvčata, ač ji milovaly co svoji nejmilejší družku, přece se k ní chovaly vždy uctivěji a říkaly často mezi sebou: „To Bůh ví, jak to je, naše je, a přece jako by mezi nás nepatřila.“ – Přišla-li Viktorka do přástvy, zaradovali se všickni; věděli, že bude povídat a zpívat, a ona uměla nejkrásnějších a nejrozmanitějších pohádek a písní, nikdo neznal podobných. Když jí ty rozmanité zvuky tak lahodně z úst plynuly, ptávali se s podivením jeden druhého, kdo ji as tomu učil! – „Nedivte se,“ říkaly staré zkušené babičky, „Viktorka je vyvolený miláček Boží.“ A ten úsudek platil.

Když byla Viktorka ještě malé děvčátko, byl jejím nejmilejším, jejím nerozdílným spoludruhem Vítek, mladý pasák v službě matčině. Všecky ty dětské radosti sdíleli spolu; kam šel Vítek, šla i Viktorka. Byli-li na pastvě, pletával Vítek košíky, v čemž měl neobyčejnou šikovnost, a Viktorka zase chystala a rovnala mu proutky; buď sbírali jahody a jiné lesní ovoce, co právě na čase bylo; když lezl Vítek po stráních a skalínách, by trhal nejkrásnějších květin na věnce, Viktorka zatím místo něho pásávala. Potom pletli věnce, zpívali, povídali si a nikdy neměli dlouhé chvíle. Ale všecko má svůj konec, tak i dětské radosti! – Vítek rostl, sílil, a matka uznávala za dobré, by šel k některému sedláku sloužit za pacholka, an sousedka koně nedrží, by déle u ní zůstat mohl, a pasákem drobného dobytka déle již zůstat nemůže.

Zarmoucen byl Vítek nad takovýmto výrokem, líto bylo mu opustit dobrou hospodyně, milé děvče, ale sloužit u jiného nechtěl; řekl matce, že nebude sloužit, že půjde do světa na zkušenou.

Matka se ulekla toho slova, plísnila ho, vylouvala mu to, představovala všechno zlé, co ho ve světě potkat může, on ale zůstal na svém předsevzetí; nechala ho tedy jít. – Zaplakala Viktorka velice, když se s ní milý Vítek loučil, to byla první její bolest; i Fialová želela dobrého věrného hochu, zaopatřila ho na cestu mnohým potřebným a slzíc žehnala ho co vlastní matka. Tam za vesnicí rozloučil se konečně i s matkou, a když s posledního vršku ještě jednou zpátky se ohlídl a vrubem modré kazajky uplakané oči si byl usušil, kráčel statně do cizého mu světa.

Nepohřešili ve vesnici nepatrného hochu; jak by ho nebylo. Jen matka se denně zaň modlívala a Viktorka, když sama věnce vila, sama podvečer v zahrádce pracovala, sama po lese chodívala, vzpomínala: „Kde as Vítek ubohý po světě bloudí?“

Po roce teprv dostaly vzkázání, že se Vítek pustil na moře podívat se dále ještě do světa širého, dalekého; tu plakala poznovu matka, plakala i Viktorka i Fialová, soudíc najisto, že se Vítek nenavráť. Oželely ho! – Od té doby uplynulo mnoho let, z malé Viktorky stala se krásná vysoká panna, matky sestárly a mnoho se ve vesnici změnilo.

Jednoho dne podvečer seděly obě matky v zahrádce předouce a Viktorka pozpěvujíc si zalívala květiny; tu příklusá k zahrádce jezdec neznámý, skočí s koně, a když ho byl u plotu uvázal, vešel do zahrádky. „Bůh vás pozdrav, milé paní; zdaž byste popřály krátkého odpočinku a občerstvení mně i koni mému? Jedu dlouho již a bez odpočinku nemohu dále,“ tak prosil vlídně lahodným hlasem.

„Jakž bychom nepopřály,“ řekla ihned hospodyně, „odpočiňte dle libosti; Viktorko, ty ucti hosta a chlapci rozkaž, ať napojí a nakrmí koníka.“

Okamžení zahleděl se cizinec do tváře Viktorčiny, potom sedaje vedle staré sousedky, pravil hlasem pohnutým: „Sednu si vedle vás, matičko; mám právě tak starou matku

doma, a mnoho let, co jsem ji neviděl; ani mne nepozná.“

„Jakž by nepoznala své dítě! Bože, já si myslím vždycky, že bych svého Vítka hned poznala, kdyby se vrátil, ale toho víc už neuvidím,“ vzdychla si a oči se jí zalily.

„A což je mrtev?“

„Nevíme,“ přejala řeč Fialová. „Vítek odešel co mladý chlapec do světa, po roce vzkázal, že jde na moře, a od té doby uplynulo mnoho let, aniž jsme o něm čeho se dověděli. Oplakáváme ho co mrtvého.“

„O samotě žijícím zdá se čas vždy delší býti než těm, kteří v živém víru světa žijou; kdo se potlouká brzy na zemi brzy na moři, tomu těžko zprávu zasílat! I mně se tak vedlo, že nemohl jsem dát o sobě vědět, neb jsem se octnul brzy tu a zase jinde. Někdy nás bouře na moři zahнала daleko od pravé cesty, jindy zase byli jsme zdrženi v přístavu třebas kolik měsíců, takže jsme dlouho nepřišli k cíli žádoucím. Na všech mých cestách provázel mne věrný spoludruh, který se též Vítek jmenuje.“

„Bože, jestli to můj syn!“ vzdychla si stará matka.

„Povězte mi, matičko, jak vyhlížel váš Vítek?“

„Inu, ošklivý nebyl; měl jasnou tvář, červené líce, černé oči a vlasy; tenkrát když odcházel, nebyl tuze veliký, ale já si ho vždy jen tak představuju, i v té modré kamizolce, těch plátěnkách a kulatém klobouce.“

„Ale od té doby se naskrze změnil, matko, a vy byste ho tedy přece nepoznala,“ řekl cizinec a blažený úsměch pohrával mu kolem rtů.

Vtom vcházela do zahrádky Viktorka se služkou, nesouce pro hosta večeri: bílý chléb, pomazánku, med; ovoce čerstvé. Přemejšlela ještě v komůrce, jestli by něco v špižírně bylo, co by hostu zachutnalo k občerstvení, ale neměla tu chvíli ničehož. Než odešla z komůrky, pokročila k okénku, z kterého bylo vidět do zahrady, ale jen okamženičko tam postála, tak dlouho asi, co sama sobě po-

šeptala: „Kdo je asi? Jeho hlas zaznívá mi v duši jako dávno známá milá píseň – a nemohu se vzpamatovat, kde jsem ji slyšela; i ta tvář jako by nebyla cizí, a neznám přece jemu podobného – podivno.“

Když byla potom do zahrádky vešla, urovnala krmí úhledně na stolek a hosta k jídlu zvala; i řekl cizinec:

„S vděčností přijímám, panno, co mi podáváš; dříve však, než se občerstvím, chci povědět vlídným hospodyním několik slov o svém příteli Vítkovi.“

„O Vítkovi?“ zadivila se Viktorka, s radostnou tváří pohledši na cizince.

„Přítel můj Vítek je vysoký jak já, tvář jeho žárem slunce tak temnou stala se, jak moje; šat nosí podobný mému. Říkával mi, že sloužil za pastýře u jedné velmi dobré hospodyně, a s potěšením vzpomínal na její malou dcerušku.“ – Pozorně poslouchaly ženy a Viktorce ozářil vyšší růměncem bělostnou tvář. – „Rádi poslouchali lodníci podvečer jeho pastýřské písně, buď když zpíval, buď když na pastýřskou píšťalu pískal; píšťalu tu mi dal a já znám několik jeho písní, co on pískával; poslechněte.“

To řka přiložil píšťalu k ústům, a pohlédna temným okem na Viktorku, začal pastýřskou. Sotva zavzněly ty táhlé vábivé zvuky, poslouchala pozorně Viktorka, a vždy pozorněji, zpytavě chvilkami pohlídajíc do tváře cizince, náhle však pokročivši k němu, zvolala radostně: „Tys Vítek a nikdo jiný!“

„Ano, jsem Vítek, ty jediná jsi mě poznala,“ přisvědčil tváří blažeností ozářenou, podávaje jednu ruku Viktorce, druhou objímaje radostí klesající matku. Nesnadno vypsát potěšení, jaké měly všechny nad tímto šťastným shledáním! – Matka nemohla se nasytit pohledu na svého statného syna; nebyl to ovšem už ten červenolící hoch v modré kazajce, jak si ho vždy představovala, ale dospělý krásný muž, a byla s ním spokojena. I Fialová s libostí naň po-

hlédala – a Viktorka? Jak by se nyní netěšila, když byla dříve pro něho plakala! – Sousedé vraceli se s pole a to bylo už tak zvyk, že se každý, kdo šel kolem zahrady Fialovic, vida tam hospodyně neb dceru, zastavil a několik slov pohovořil; tak se stalo i ten večer. Každý se pozastavil u zeleného plotu, a jak jinak, než že se každému ihned sdělilo, kdo je ten cizí host. Bylo vítání a pozdravování se všech stran; jeden pověděl druhému, a než obyvatelé vesničtí ulehli, věděl každý, že se Vítek vrátil, že je hezký, že přijel na koni, že je bohatý pán z něho, a ještě všelicos věděli, co ani Vítek sám nevěděl. Noc se více a více schylovala a hospodyně napomínala k odpočinku; Vítek se svou matkou odebrali se do své chaloupky a brzy bylo ticho v bílém domku.

Každé ráno sotva se růžová záře na obloze ukázala, zvěstujíc příchod jasné nebes královny, byla už Viktorka v zahradě, a když si byla krásnou tvář i bílé nohy v blízkém potoce umyla, plétávala si dlouhé vlasy v úhledné vrkoče a kvítím okrašlovala, zpívajíc s ptactvem o závod. To ráno po příchodu Vítkově chodila jaksi zamyšlená po zahradě, ani nezpívala; divno, o čem to přemýšlela? To by také byl asi rád Vítek věděl, neboť sotva ji z vedlejší zahrádky zhlédl, přeskočil hbitě živý plot vedle ní. „Dobré jitro, Viktorko, proč tak zamyšlená chodíš mezi květinami?“

„Přemejšlím, které z těch kvítků bych dnes do vlasů utrhnout si měla; jedno krásnější než druhé, skoro mi líto trhat jich.“

„Pamatuješ se, Viktorko, když jsme spolu ještě po lesích a polích chodívali, to vždy já sám ti hlavinku okytil. Nedopřeješ mi i dnes té radosti?“ – Vida svolení v její tváři, trhal Vítek kvítí barev nejkrásnějších, a když kytici hotovou měl, podal ji Viktorce. Ona kvítí srovnávala, by se v barvách k sobě hodilo, a on okrášlil ním tmavé vrkoče

její. „Krásná jsi, krásná!“ zvolal, s rozkoší na ni pohlížeje, „a nic bych si jiného nepřál, než aby tys byla má.“

Viktorka mlčela, neřekla tak ani tak, ale kdo umí číst v tváři lidské, byl by řekl, že v jejích jasných očích zřejmě napsáno stálo: „To není nemožné.“ – Vítek tomu též tak rozuměl a srdce mu zaplesalo. Nebylo potřeba mnoho slov, by si rozuměli; blažen odešel Vítek ze zahrádky, jist šťastí svého.

Ve vesnici bylo živo, byl právě svátek; děti si již po návsi hrály, mladí junáci a hospodáři stáli v hromádkách a rozprávěli, když i Vítek z chaloupky vyšel a k nim se přidružil. Mnoho se změnilo od té doby, co opustil domov; to teprv pozoroval!

Ti, kteří byli za jeho času v spolku junáků vzrostlých, sluli staršími hospodáři, z těch pak, co s ním zároveň rostli, mnozí už počítali se mezi mladší hospodáře; děvčata staly se hospodyněmi. Z oněch, kteří sem a tam ze stavení vybíhali, stydlivě, po očku na něho pokukující, neznal žádné, a to malé pokolení, co se tam v trávě batolilo a si hrálo, to mu bylo zcela cizí, jen z některé tváře byl by mohl uhádnout, kterého rodu to podoba. Mnohého také ze známých nenalezl už; spali tam na vršku pod zeleným rovem.

Poznenáhla obstoupili všickni, kde kdo byl, Vítka, každý ho chtěl zblízka vidět, každý chtěl ho přivítat, každý měl se co ptát, i hospodyně ze stavení k němu přicházely; jen děvčata s okytnými hlavami pozdaleka obdivovaly se jeho sličnosti a jeho pěknému cizímu kroji. Konečně když byl Vítek hospodářům dost se napovídal a i svého vraníka jim provedl, rozešli se k jídlu, to však jednohlasně tvrdili, že nebyl Vítek nadarmo ve světě, že umí víc než chleba jíst. Odpoledne pak, když se ukázal s Viktorkou v kole, držely ženské soud a každá chválila ho, jak umí pěkně mluvit, zpívat i tančit a jak veselý to junák. Každý však, kdo viděl krásný párek pospolu, tvrdil

najisto, že jsou jen pro sebe zrození a že musí být svoji. – A bylo to tak a nejinak. I matky milenců záhy poznaly, že se jich děti milují, a když v kratičkém čase Vítek za ženu Viktorku požádal, s radostí jim požehnání daly. – Nebylo nikoho v celé vsi, kdo by nebyl přál zasnoubencům štěstí; i dárek každý dle své možnosti nevěstě přinesl na důkaz lásky své! – Byla veselá svatba a všeho bylo v hojnosti, takže se nejen ten bohatý, ale i ten nejchudší pasáček podělil. Všecko se to radovalo! –

Nyní se chopil Vítek hospodářství; on měl peněz dost, že mohl i v městě žít, ale Viktorka si toho nepřála a musel jí i matce její před svatbou slíbit, že dokud budou ony žít, z bílého domku se neodstěhuje. Slibu toho splnit nepřišlo mu za těžko, ježto Viktorku nade všecko miloval a po rozkoších světa netoužil. I zdokonaloval, rozšiřoval a krásnil statek svůj, dle vlastního důvtipu i dle zkušenosti mezi cizími národy nabyté, a brzy šla pověst o jeho spořádaném hospodářství v celém kraji, a starší hospodáři přicházeli s ním se poradit. Když nebylo polní práce, tu vyřezával pěkné všeliké domácí náradí, síťoval k lovení ryb sítě aneb pletl košíky vkusné, s kterými dělal hospodyním dárky.

Již byli manželé čas spolu, když se jednou v noci – měsíc svítil jako ve dne – Vítek probudil; s nevýslovnou rozkoší hleděl na svoji ženu, která tíše spala, a zlehounka sehnul se, by políbil ty černé vrkoče, které porůznu od hlavy dolů po ramenou a bílých poduškách se vinuly. Díval se dlouho do té krásné spící tváře, ale najednou sehnul se blíže, neboť se mu zdálo, že nedýchá; s úzkostí položí ruku na srdce – vskutku; srdce nebije – ruka studená – bez života leží milená žena, jako když spadne s jabloně květ. – Zoufale vyskočí Vítek s postele, by tchýni k pomoci přivolal. „Nenaříkej, synu,“ pokojila ho tato, „zajistě jen marně jsi se polekal.“

Vešli do komůrky – a hle, Viktorka byla zase obživla,

s podivením se ptajíc, co se jim bylo stalo; pln radosti sevřel ji Vítek v náruč a povídal, proč se byl ulekl. – „Toho se nelekej,“ řekla mu Viktorka; „já mívám jen někdy podivné sny. Poslechni, co se mi snívá: V jasných nocích zdá se mi vždy, že slyším vášný hlas z té zelené vrby, který mne k sobě volá. Okénko se otvírá, vrba se ke mně kloní a já musím vrhnout se do jejího náručí; ale to není již vrba, je to paní krásy vznešené. S ní kráčím do jejího paláce k ozářenému, zlatoskvoucímu trůnu. Vůkol něho, kam oka zhled dosáhne, všude jediná krásná zahrada a líbeznou vůní je vzduch naplněn. Všecko to žije, všude rozkoš a radost! Strom sklání se k stromu, květina ku květině, i povídají si tajné báje, a já rozumím jim. Tam z řek a pramenů, ze skal a hor vystupují víly bělorouché, provozují tance milostné, zpívají, plesají a těmi kouzelnými zvuky k sobě mne vábí. Rozumím jim, spěchám do jejich objetí, zpívám, raduji se s nimi, a ta vždy mladá, jasná královna a matka naše má z nás, dětí svých, radost. Když musím je opustit, zaznívají mi ty vábivé zvuky neustále v duši a stýská se mi, pakli dlouho matka ta k sobě mne nevolá,“ tak dokončila Viktorka.

„Nelíbí se mi tvé sny, Viktorko; bojím se, abys na mne v té krásné říši nezapomněla a navždy tam nezůstala,“ řekl Vítek.

„Neboj se, Vítku; jen na krátký čas bývá mi vždy dopřáno, podívat se do paláce jasné naší královny, ale musím se vždy opět vrátit.“

Vítkovi se ty sny nicméně přece nelíbily, zvláště když se od té noci ještě několikrát opakovaly. Báł se o svou milenou ženu a chtěl ji stůj co stůj zprostit tajné nad ní moci; a toho myslil, že nejspíše docílí tím, když zelenou vrbu zničí. Nechtěl to však přece bez vědomí Viktorčina učinit, proto když jednoho dne košíky u okna pletl, řekl Viktorce: „Ta vrba přece příliš do okna stíní, nemám dost světla k práci – potřeba ji podtít.“

„Nikoli, Vítku,“ ozvala se prosebným hlasem Viktorka. „Ty víš, jak milá mi ta vrba, nech ji tedy růst mně k vůli. Kdybys neuposlechl, možná, že bys toho želel.“

„Tys dětinská, Viktorko; sadím ti jinou, ale na jiné místo, a v krátkém čase dočkáš se, že bude krásnější, než je tato.“

Ale Viktorka nechtěla tak a prosila dojemně, by neubližoval milému jí stromu; až jí to konečně Vítek slíbil. Ale nerad to udělal a od té doby často byl zamyšlen; přemýšlel, jak si na jiný způsob pomoci, ale ničeho nemohl vymysleti kromě odstranění vrby. Matka jeho vidouc, že není syn taký, jaký bývával, ptala se ho jednou, co mu schází; Vítek mysle si, že by snad matka, jakožto stará zkušená žena, rady nějaké věděti měla, svěřil jí svoji bolest. „Divná to věc, synu,“ řekla nato, „ale ačkoliv já rady a pomoci nevím, jak bysi Viktorku těch snů zprostil, vím někoho jiného, kdo ti jistě pomůže. Je to stará Virgule, co přebývá v lese; ona zná byliny, které každý neduh zhojí, zná tajné věci všeliké, kterých náš rozum nepochopuje, a rozumí řeči ptáků a zvířat. To je moudrá žena a k té půjdu.“

„Nechod, matko, nevěřím já ženám takovým, hledal jsem rady jen u tebe, nač mi jednat s čarodějkami. Když nevíš ty rady, nechme toho, štěstí mému to nepřekáží.“

Vítek chtěl to matce vymluvit, bál se, by nebylo o tom dlouhých pověstí; ale matka nedala si říci, měla za to, že bude nejmoudřeji, když přece jen k staré Virgule do lesa zajde. A to také učinila; neřekla nikomu slova a zašla do lesa, kde moudrá žena v tmavém háji bydlela v domku, do kterého nikdo přistoupiti nesměl.

Když ji byla stará matka zavolala, přišla, a vyslyševši její žádost odešla na chvílku do háje; když opět vyšla, řekla staré matce: „Vyřid' svému synu, že jeho žena s zelenou vrbou srostlá, a jestli vrbu podtne, že zničí i život ženy své.“ Tak řekla a odešla.

Matka celá omámená nad tímto výrokem odešla domů, a jakmile s Vítkem o samotě byla, pověděla mu, co byla slyšela. Hněvivě řekl Vítek: „Lež to, nevěřím čarodějce a neuposlechnu její rady.“ Matka domlouvala, prosila, ale to bylo darmo.

Myšlénka, by zelenou vrbu přece jen odstranil, ustavičně Vítku pronásledovala; a když se již k výkonu chystal, zazněla mu v uších slova staré Virguly, a na Viktorku pohlédna nemohl toho učinit. Ale neměl pokoje. – Jednoho rána, když byla Viktorka v noci zase tak bez známky života ležela, rozhodl se, odhodlaně vzal ostrou sekeru do ruky, šel k vrbě, rozpráhl se a jedním rázem rozťal zelenou vrbu. V tom okamžení bolestné vykřiknutí projelo mu duší; odhodil sekeru, uleknut pospíchá domů – hle, stará z lesa mluvila pravdu! V náručí matčině ležela milená jeho Viktorka mrtvá. Ostrá sekera zničila jedním rázem život zelené vrby a sličné Viktorky. Vítek zulíbal bledé její líce a hořce zaplakal; pak dal sbohem naříkajícím matkám, v zoufalosti vyšvihnul se na svého bujného vraníka a zmizel z vesnice. – Nikdo více ho nespatriil.

LESNÍ ŽENKA

BĚTUŠKA BYLA MLADIČKÉ DĚVČE; MATKA JEJÍ BYLA vdova a neměla svého jmění více než roztrhanou chaloupku a dvě kozy, ale Bětuška byla přece vždycky veselá. – Od jara do jeseni pásávala kozy u březiny. – Vždy, když šla z domu, dala jí matka do mošinky krajíček chleba a vřetánko, prikazujíc, ať je plné. Poněvadž kuzele neměla, otočila jí len okolo hlavy. Bětuška vzala mošinku a vesele cestou zpívajíc poskakovala za kozami k březině. – Když tam přišly, šly kozy po pastvě, Bětuška sedla pod strom, levou rukou táhala s hlavy, za kužel jí sloužící, vlákna a pravou spouštěla vřetánko, že jen tak po zemi frčelo. A přitom si zpívala, až se les rozléhal; kozulenky se pásly. — Když ukazovalo slunce na poledne, odložila vřetánko, zavolala na kozy, a davši jim po soustu chleba, aby jí nezaběhly, zaskočila si do lesa pro trochu jahod neb jiného lesního ovoce, jakéž právě na čase bylo – by pamlskek měla k chlebu. Když se najedla, poskočila si, ruce založila a zpívajíc tancovala. – Slunéčko se skrze zelení stromů na ni smálo, a kozičky hovíce si v trávě myslily si: „To máme veselou pastušku.“ – Po tanci zase pilně předla, a večír když domů přihnala, nikdy od matky lána nebývala, že vřetánko prázdné. – Jedenkrát, když dle obyčeje v pravé poledne po skrovném obědě k tanci se chystá – tu, kde se vezme, tu se vezme – stojí před ní překrásná panna. – Roucho má bílé, tenounké jak pavučinka, od hlavy k pasu jí splývají vlasy zlaté barvy a na hlavě má věnec z lesních květin. – Bětuška ztrnula. – Panna se na ni usmála a povídá líbezným hlasem: „Bětuško, ráda tancuješ?“

Když panna tak pěkně na ni promluvila, Bětušku strach opustil; odpověděla: „Oh, já bych celý den tancovala!“ „Pojď tedy, zatancujem si spolu; já tě naučím!“ tak řekla

panna, sukni si po boku vykasala, Bětušku obejmula a začala s ní tancovat. Jak se v kolo pustily, tu se jim ozvala nad hlavami tak líbezná hudba, že se Bětušce srdce v těle rozehrálo. Hudebníci seděli na březových větvích, v černých, popelavých, hnědých i měnivých fráčkách. Byl to sbor vybraných hudebníků, co se na pokynutí krásné panny sešel: slavíci, skřivánkové, pěnkavy, stehlíci, zvonkové, drozdové, kosové i sedmihlásek velice umělý. – Líčka Bětušce hořela, oči jí svítily, zapomněla na úkol i na kozy, jen se dívala na svoji družku, která se před ní, okolo ní v nejluznějších pohybech otáčela, a tak lehounko, že se travička pod její útlou nožkou ani nesklonila. – Tancovaly od poledne do večera, a Bětušce nohy neustály, aniž ji zabořily! – Tu krásná panna zastavila krok, hudba umlkla – jak přišla, tak zmizela. – Bětuška se ohlédla, slunéčko zacházelo za les; – i spráskla ruce nad hlavou, a nahmatavši nespředený len vzpomněla na vřetánko v trávě položené, že není plné. – Sundala len s hlavy, i s vřetánkem do mošinky uložila a kozy přivolavši hnala domů. Nezpívala cestou, ale trpké výčitky si dělala, že se dala té krásné panně omámit, a umínila si, kdyby se jí to mělo ještě jednou stát, aby panna k ní přišla, že ji už neposlechne. – Kozičky neslyšíce veselý zpěv za sebou, ohlížely se, zdali to za nimi jde jejich vlastní pastuška. – I matka se divila a dcerky se ptala, zdali chorá, že nezpívá. „I ne matičko, nejsem chorá, ale že mně již od samého zpěvu v hrdle vyschlo, proto nezpívám“ – vymluvila se Bětuška a šla uschovat vřetánko i len nespředený. Vědouc, že matka hned přízi nesmotává, chtěla druhý den vynahradit, co první den promeškala, a proto se matce nezmínila ani slovem o krásné panně. –

Druhý den jak obyčejně hnala Bětuška zase kozy k březině – a už si zase vesele zpívala. Přihнала k březině, kozičky se začaly pást a ona sednouc pod strom začala pilně příst a přitom si zpívat, neboť při zpěvu práce lépe od ruky

odpadá. – Slunce ukazovalo na poledne. Bětuška dala kozičkám po kousku chleba, odběhla si pro jahody, a vrátivši se, začala obědovat a s kozičkami rozprávět. – „Ach moje kozulenky, dnes nesmím tancovat,“ vzdychla si, když po obědě drobty z klínu do ruky shrabala a na kámen položila, by si je ptáčkové odnesli. „A proč bys nesměla?“ ozval se tu líbezný hlas, a krásná panna stála před ní, jako by s oblak byla spadla. Bětuška se ulekla ještě víc než po prvé a oči zamhouřila, aby ani pannu neviděla; když ale panna ještě jednou otázku opakovala, ostýchavě odpověděla: „Ach odpusťte, krásná paní, já nemohu s vámi tancovat, protože bych zase úkol nenapředla a matka by mně lála. Dnes než slunce zajde, musím dohonit, co jsem včera zmeškala.“ „Pojď jen tancovat, než slunce zajde, pomoc se ti najde!“ řekla panna, sukni vykasala, Bětušku obejmula, v březových větvích sedící hudebníci spustili a tanečnice daly se do kola. A ještě luzněji krásná panna tancovala, Bětuška mohla na ní oči nechat, zapomněla na kozy i na úkol. Tu ustala noha tanečnice, hudba umlkla, slunce bylo na sklonku. Bětuška spráskla ruce nad hlavou, kde obtočen byl nespředený len, a dala se do pláče. Krásná panna sáhla jí na hlavu, len smekla, otočila okolo kmenu tenké břízy, uchopila vřetánko a začala příst. Vřetánko jen tak po zemi frčelo a vůčihledě rostlo, a než slunce zašlo za les, byl len všecken spředen, i ten, jež Bětuška před tím dnem nespředla. Plný potáč dávajíc děvčeti do ruky, promluvila krásná panna: „Motej a nereptej, pamatuj si moje slova: motej a nereptej.“ Po těch slovích zmizela, jako by se byla pod ní zem slehla. Bětuška byla spokojena a myslila si cestou: „Když je tak hodná, to budu s ní zase tancovat, jestli ještě přijde.“ Zpívala si zase, aby kozičky veseleji kráčely. Matka ji ale mrzutě přivítala, chtěvši mezi dnem přízi smotat, viděla, že je vřeteno neplné, a proto byla na dceru nevrlá. „Což jsi včera dělala, žes nenapředla úkol?“

domlouvala jí. „Odpustte, matko, trochu jsem si tancovala,“ řekla Bětuška zkroutěně, a ukazujíc matce vřetánko dodala: „Dnes je zato přeplné.“ Matka umlkla, šla si kozy podojit a Bětuška vřetánko uložila. Chtěla matce příhodu svoji povědít, ale myslila si zase: „Ne, až jestli ještě jednou přijde, pak se jí zeptám, co je, a matce povím.“ Tak si umyslila a mlčela.

Třetí ráno jak obyčejně hnala kozy k březině; kozy začaly se pást, a Bětuška sednouc pod strom začala zpívat a příst. – Slunce ukazovalo na poledne, Bětuška odložila vřetánko do trávy, dala kozkám po soustu chleba, nasbírala jahod, naobědvala se, a drobty dávajíc ptákům vesele pravila: „Moje kozulenky, dnes vám zatancuju!“ – Poskočila, založila ruce a již chtěla zkoušet, zdali dokáže tak slušně tančit jako krásná panna, tu ona sama před ní stála. „Spolu půjdem, spolu,“ pravila k Bětušce s usmáním, uchopila ji, a v tom okamžení hudba nad hlavami jim zavzněla a panny letným skokem v kole kroužily. Bětuška zapomněla zase na vřetánko i kozy, nic neviděla než krásnou pannu, jejíž tělo jak proutek vrbový na vše strany se prohýbalo, nic neslyšela než hudbu líbeznou, podle níž jí nohy samy skákaly. – Tancovaly od poledne do večera. – Tu panna ustala – hudba umlkla. Bětuška se ohlídla, slunce bylo za lesem. S pláčem spráskla ruce nad hlavou, a obrátíc se po neplném vřetánku naříkala, co jí matka řekne. – „Dej mi tvoji mošinku, já ti vynahradím, co jsi dnes promeškala!“ řekla krásná panna. Bětuška jí mošinku podala a panna na okamžik udělala se neviditelnou, pak ale Bětušce mošinku vrátila se slovy: „Ne teď, doma na to hled!“ a zmizela, jako by jí vítr odvál. – Bětuška se bála hned do mošinky kouknout, ale na půl cestě jí to přece nedalo; mošinka byla tak lehká, jako by pranic v ní nebylo, musela se podívat, jestli jí panna neošidila. – Jak se lekla, když viděla, že je mošinka plna – březového listí! – Tu se teprv

pustila do žalostného pláče, dělajíc si výčitky, že byla lehkověrná. V zlosti vyhodila přešrší listí ven a chtěla mošinku vyklopit, ale pak si myslila: „Podestelu to kozičkám,“ a nechala listí v mošince. Bála se skoro domů jít. – Kozulenky nemohly zase svoji pastušku poznat. – Matka čekala na prahu plna úzkosti. – „Probůh, jakýs to potáč příze mi včera domů přineslo, děvče?“ bylo první její slovo. – „Pročěž?“ úzkostlivě se ptá Bětuška. – „Když odešla ráno, jdu motat; motám, motám, potáč ustavičně plný – jedno předeno, dvě, tři předena, – potáč plný! – Ký zlý duch to předl! rozzlobím se – a v tom okamžení příze s větánka zmizne – jak by ji sfoukl. – Pověz mi pak, co je to?“ – Tu Bětuška se přiznala a začala o krásné panně vypravovat. – „To byla lesní ženka!“ zvolala matka v ustrnutí. „Okolo poledne a půlnoci ony svoje rejdy provádějí. – S děvčaty mají slitování a mnohdy je i bohatě obdarují. Že pak jsi mi to neřekla; kdybych byla nereptala, mohla jsem mít příze plnou sednici.“ – Tu si vzpomněla Bětuška na mošinku a napadlo jí, že by snad přece něco mohlo pod tím listím být. – Vyndá větánko i len nespředný, nahlídne – ještě jednou a – „Podivte se, matko!“ vzkřikne. – Matka nahlídne a spráskne ruce. – Březové listí obrátilo se v zlato! – „Ona mi kázala: Ne teď, doma na to hled, ale já neposlechla!“ – hněvala se Bětuška sama na sebe. – „Štěstí, že jsi nevyklopila celou mošinku!“ mínila matka; – ráno šla sama podívat se na místo, kde Bětuška přešrší listí vyhodila, ale na cestě leželo jen svěží březové listí. – Než bohatství, co Bětuška domů si přinesla, i beztoho bylo dosti veliké. – Matka koupila statek, měly mnoho dobytka – Bětuška měla krásné šaty, nemusela kozy pást – ale cokoliv měla, jakkoli byla veselá a šťastná, přece jí nic takovou rozkoš nepůsobilo jako tanec s – „lesní ženkou“. Často si do březiny zašla, vábilo ji to tam, přála si, aby krásnou pannu spatřila – ale nikdy více ji nespátřila.

O SMOLÍČKOVĚ

*(Pohádka z okolí domažlického,
již obyčejně matky neb chůvy dětem povídají.)*

SMOLÍČEK BYL MALÝ PACHOLÍČEK A BYL U JEDNOHO jelena, který měl zlaté parohy. Jelen chodíval na pastvu a vždycky když odcházel, přikazoval Smolíčkovi, aby zavřel a nikoho nepouštěl. Smolíček vždy měl zavřeno a dlouho nikdo na dvěře nezaklepal. Jednoho dne ale kdosi na dvěře zaklepal, a když se Smolíček ptal, kdo to, ozvaly se zvenčí líbezné hlásky:

*„Smolíčku, pacholíčku,
otevři nám tvou sedničku,
jen dva prstíčky tam strčíme,
jen co se ohřejeme,
hned zas půjdeme.“*

Smolíček otevřít nechtěl; hlásky venku ještě líbezněji prosily. Smolíček byl by jim rád otevřel, ale bál se jelena. Že jim neotevře, ne a ne, a neotevřel. Když přišel jelen, povídal mu Smolíček, že někdo klepal na dvěře, že líbezné hlásky prosily, aby jim otevřel; on však že neotevřel. – „Dobře jsi udělal, Smolíčku, žes neotevřel, to byly *jeskyňky* (jezinky?). Kdybys byl otevřel, byly by tě odnesly.“ – Smolíček byl rád. Druhý den šel zase jelen na pastvu a Smolíček zavřel. – Tu zanedlouho ozvou se přede dveřmi ještě líbeznější hlásky než před tím dnem:

*„Smolíčku, pacholíčku,
otevři nám tvou sedničku,
jen dva atd...“*

Smolíček že neotevře, ač by rád byl otevřel a na *jeskyňky* se podíval. Tu začaly *jeskyňky* přede dveřmi zimou se třást a plakat, až to bylo Smolíčkovi líto. I pootevřel

jim malilinko dvířka, co by tam mohly dva prstejčky strčit. I děkovaly mu jeskyňky a hned strčily mezi dvěře dva bělounké prstěčky, pak celou ruku, a huš byly v sedniče, Smolíčka uchytyly a pryč s ním utíkaly. Tu se pustil Smolíček do volání:

*„Za doly, za hory,
mé zlaté parohy,
kde se pasou!
Smolíčka,
pacholíčka
jeskyňky nesou.“*

Jelen se nedaleko pásal, a jak slyšel Smolíčkův hlas, přiběhl a jeskyňkám ho vzal. – Doma dostal prý Smolíček výlupek na pamětnou, aby podruhé nikomu neotvíral. Smolíček si umínil, že neotevře, i kdyby jeskyňky ještě líbezněji prosily. Kolik dní nepřišel nikdo, až zase jednoho dne ozvaly se přede dveřmi hlásky:

„Smolíčku, pacholíčku, ...“ atd.

Smolíček ale jako by je neslyšel, až když tuze zimou se *cintovaly* (se třásly) a tolik prosily, aby je trošinku jen ohřejt nechal, povídal, že jim proto neotevře, že by ho zase odnesly: „Ne, my tě neodnesem, a kdyby, nemáš se čeho bát, u nás bysi se měl lepší než zde, všeho bysi měl hojnost a my bychom s tebou ustavičně hrály.“

Smolíček dal se zase omluvit a pootevřel, ale jeskyňky mžikem octnuly se v sedniče, Smolíčka uchytyly, a pryč s ním utíkajíce, hrozily mu, že ho zabijou. Smolíček volal zase: „*Za doly, za hory, mé zlaté parohy* atd...“ ale tenkrát bylo darmo, jelen pásal se daleko, neslyšel ho, a jeskyňky ho donesly až domů. Ubohý Smolíček měl se dobře – to je pravda, samými lahůdkami ho krmily, ale jen proto, aby ztloustnul, a pak chtěly si ho zabít. Zavřely ho a

žádná s ním nehrála. Když už mnoho dní u nich byl a mnoho dobrot a lahůdek snědl, přišly jeskyňky k němu, a že aby jim ukázal malíček; když jim malíček ukázal, řízly do něho, jestli by dost tlustý byl. Zdál se jim dost tlustý; vzaly ho tedy, svlékly ho, položily do korýtka a nesly do pece. Smolíček byl v hrozné úzkosti, prosil je, aby se sli-tovaly, ale ony nic – i pustil se milý Smolíček do pláče a volání:

*„Za doly, za hory,
mé zlaté parohy,
kde se pasou!
Smolíčka,
pacholíčka
jeskyňky pryč nesou!“ –*

Tu se ozvou rychlé skoky, jelen zlatoparohatý přiběhne, Smolíčka pacholíčka nabere na parohy a pryč s ním uhání domů. — Doma ale Smolíček dostal co proto a plakal a slíbil, že už bude vždycky poslouchat a že nikdy více jeskyňkám neotevře, a taky neotevřel.

POHÁDKA O PERNÍKOVÉ CHALOUPCE

BYL JEDEN CHUDOBNÝ OTEC A MĚL DVĚ DĚTI, Honzíčka a Marušku. On chodíval do lesa dřevo kálat (porážet) a nemohl na děti pozor dávat; proto když jim, malým dětem, matka umřela, oženil se, aby měly děti zase matku. Ale ta druhá matka nebyla hodná, neměla ráda ani otce ani děti, a otec měl proč naříkat. Jednou se té macoše ty děti tak zprotivily, že muži poručila, aby je zavedl a více aby domů se nevracely; darmo se tomu muž zprotivoval děti svoje zavést, ale žena pokoj nedala, on se jí bál, a proto smutným srdcem jednoho dne dětem řekl: „Vezměte si džbáněčky, půjdete dnes se mnou do lesa na jahody.“ Děti radostí skákaly, vzaly hned džbáněčky a s otcem do lesa se ubíraly. Když přišli hluboko do lesa, zavedl je otec na velké mejtiště jahod, kde se vše jen červenalo, a řekl jim: „No, milé moje děti, tuto sbírejte si jahody, a já tamto půjdu dříví kálat, dokud mne budete slyšet tlouci, budete vědět, že jsem na tom místě.“ Děti dychtivě padly na jahody a otec odešel opodál, přivázal mezi stromoví palici, která větrem pohazována do stromů tloukla, jako když dříví kálá. Když tak děti ošálil, vrátil se domů a děti v lese nechal. – Když měly děti plné již džbánky a dosyta se najedly, začaly myslet, aby se k otci podívaly. – I šly tam, odkud se po chvílích udeření palice ozývalo, ale nenašly tátu, jen jeho palice visela na stromě. „Kdepak jen náš tatínek bude, snad šel domů a nás tu nechal,“ řekl Honzíček. – „Ale copak si to myslíš, však on tatínek někde bude a přijde zajisté pro nás, jen tu buďme“ – řekla Maruška. – A tedy čekaly a z dlouhé chvíle jedly zase jahody ze džbánu, až byly džbánky prázdné – musely je tedy zase naplnit, a tak jim ušla chvíle. Než začalo se stmívat, přestal tlukot palice a dětem bylo ouzko, i vzaly džbánky a šly

hledat otce. – „Slunéčko se níží, k večeru se blíží, táto pojdte domů!“ – volaly lesem; ale žádného ohlasu neslyšely. „To jsme už, milý Honzíčku, zabloudily a tatínka nenajdeme; musíme tu zůstat přes noc“ – řekla Maruška; ona byla starší a moudřejší. – „Ale já se bojím“ – Honzíček na to. – „No, tedy počkej, já vylezu na strom, jestli uvidím nějaké světlo, a v tu stranu bychom se potom daly“ – těšila ho Maruška a hned taky na strom lezla. – Se stromu dívala se kolem dokola, když viděla z daleka světylko, zavolala na Honzíčka, aby se už nebál, slezla dolů, a v tu stranu, kde světlo viděla, se daly. I přišly z lesa ven, na zelenou louku; na té louce viděly hezkou chaloupku a ta chaloupka byla perníková. Šly až k okénku, koukly dovnitř a viděly tam sedět starou bábu a dědka. – „Počkej,“ řekl Honzíček, „já vlezu na střechu, ulomím kus perníčku a budem se mít dobře.“ – „A jestli na nás přijdou“ – Maruška se strachovala – ale Honzíček byl už na střeše a loupal perníček a Marušce dolů házel. – I poslala bába dědka, aby se šel podívat, že se jí zdá, jako by někdo loupal perníček. Šel dědek ven a ptá se: „Kdopak to na mé střeše loupá perníček?“ – „I ne dědečku, to větríček,“ tenkým hláskem odpověděla Maruška pod oknem – a dědek se spokojil. Děti se byly najedly a pod oknem se uhnízdily k spánku. – Ráno si vlezl zase Honzíček na střechu, aby si uloupnul kus perníčku, a bába zase poslala dědka se podívat. – Maruška chtěla zase dědečka odbýt, ale on je viděl a šel to bábě povědít. – „Chutě Honzíčku, musíme utéct, sice bude s náma zle,“ volala Maruška na Honzíčka, neboť slyšela, jak bába dědka posílá, aby jí ty děti přivedl, že si je upeče. – Honzíček skočil se střechy, Maruška ho chytila za ruku, a utíkaly, co mohly a kam je oči vedly, a dědek hnal se za nima, ale že byl tlustý a nemotorný, nemohl jim přece stačit. Než nebyly by mu ty dětičky utekly, kdyby se tu byla pojednou žena nevyskytla na leném poli. „Pro-

sím vás, panímámo, povězte nám, kudy bychom se daly; zlý dědek z perníkové chaloupky nás honí, chtějí nás upéct, že jsme jim kousek střechy uloupily.“ – „Tuto se dejte do lesa, tou cestičkou, však já dědka zdržím,“ řekla plečka a ukazovala dětem do lesa. – Děti utíkaly dále, a za chvíli přiběhl dědek a silně si odfukoval. – „Osobo,“ ptal se plečky, „neviděla jste tudy jít děti?“ – „*Pleju len,*“ odpověděla žena, jako by mu byla nerozuměla. „Osobo, já se vás ptám, jestli jste tudy viděla jít děti?“ – „Až vypleju a *uzraje*, budem *trhat*.“ – „Osobo, rozumějte pak, ptám se vás, jestli jste viděla tudy jít děti?“ „Až vytrháme, budem *drhnout semeno* a pak *len močit*.“ – „Osobo, cožpak nerozumíte, ptám se vás, viděla-li jste tudy jít děti?“ „Po vymočení *prostírat a v peci sušit*.“ – „Osobo, vy jste snad hluchá, ptám se vás, viděla-li jste tudy jít děti?“ „Nu, a po vysušení budem *třít* a po vytření *vochlovat*.“ – „Osobo, neslyšíte, ptám se vás, viděla-li jste tudy jít děti?“ „Tak; nu a po vochlování budem *nadívat na kužele a příst*.“ – „Osobo, co mi do toho, ptám se vás, viděla-li jste tudy jít děti?“ „Až napředem pěkných tenkých podvazků, budem *soukat*.“ – „Osobo, osobo, ptám se vás, viděla-li jste tudy jít děti?“ „Až nasoukáme, budem *tkát pěkné tenké plátno*.“ – „Osobo, co je mi do plátna, ptám se vás, viděla-li jste tu jít děti?“ – „Až utkáme, budem *bílit*, až vybílíme, budem *stříhat a šít košile, košilky, pleny a vínky, sukně a zástěrky*.“ – „Osobo, cožpak si na uších sedíte, ptám se vás, viděla-li jste tudy jít děti?“ – „A tak, co s tím budem dělat? – nu *budem se do toho odívat a nosit se čistě bílé*.“ – „Osobo, prosím vás, neviděla jste tudy jít děti?“ – „Až to *roztrháme?* – nu, pak to *podpálíme, uděláme z toho troud*. Nu, do troudu budem pak *křesat* tak dlouho, dokud vydá živou *jiskřičku* a boží *ohníček* ho nestráví. Boží ohníček rozejde se v *dým*, dým pak v *povětrí*, a *to je konec mojí řeči*.“ – „Osobo, já se vás na to neptal, ptám se vás, neviděla-li

jste tudy jít děti?“ – „*Děti*, nu, to jste měl hned říct, bodejt neviděla, ba viděla, šly tamtudy tou cestičkou po polích, a přímo k tomu potoku, co ty vrby jsou. Ale už je nedohoníte, skákaly jak poštolky“ – při těch slovích ukázala žena dědkovi na opáčnou stranu, kudy byla dříve děti poslala. Dědek to poznal, zlostí odplivnul a zpátky domů šel, a když odešel, i žena s pole zmizela, a děti přišly domů.

(Aneb jak se jinde vypravuje, octnula se ta žena za utíkájícími dětmi, a když se jich na všecko vyptala, vzala je za ruku a vedla domů. – To byl duch jejich nebožky matky. – Když je přivedla domů k tatínkovi, pravila: „Jakube, vedu ti tvoje děti, zabloudily, dej si na ně pozor!“ – Jak slyšel Jakub své nebožky ženy hlas, padl s pláčem na kolena a děti objímal; na macechu zlou ale padl takový strach, že utekla ze dveří a nikdy více se nevrátila. Otec pak se svými dětmi žil pokojně.*)

*) Obyčejně se pohádka ta takto končí: Když dědek ven vyběhl na děti, chytil je a zavřel do chlívice. Tam je krmili samými dobrými věcmi, aby ztloustly. Jednoho dne přišla bába a řekla, aby vystrčily prstíček, a když vystrčila Maruška prst, bába ji řízla a že prý už je dost tlustá. — Vytopila pec a že je upekou. Nejdříve měla sednout Maruška, ona ale že neví, jak se to sedá, aby sedla bába. Bába sedla, Maruška pokynula Honzíčkovi a strčili bábu do pece. — Pak utekly domů k tatínkovi, který je více již nezavedl.

POHÁDKA O KOHOUTKOVI A O SLEPIČCE

„STUDÁNKO, STUDÁNKO! DEJ MI KRŮPĚJ VODY MÉMU kohoutkovi; on se na kopečku dáví, zdvívá vzhůru nohy.“

Studánka odpoví: „Vody tobě nedám, až mně přineseš s lípy lísteček.“

Slepička lípě dí: „Lípo, lípo! dej lístek studánce, studánka dá vody mému kohoutkovi.“

Lípa slípce praví: „Nedám ti lísteček, až mi od švadleny přineseš šáteček.“

Slípka běží, švadlenu prosí: „Švadleno, švadleno! dej lípě šáteček, ona dá lísteček, studánka vodičky.“

Švadlena opět dí: „Nedám ti šáteček, až přineseš hedvábí od královny Sáby.“

Slepička běží k Sábě, žádá: „Králičko, Sabičko! dej mi hedvábičko, ať je dám švadleně, švadlena šáteček, lípa lísteček, studánka vodičky.“

Králička slípce praví: „Nedám hedvábičko, až mi dáš od ševce překrásné střevice.“

Slípka běží k ševci, praví: „Ševče, ševče! dej této králičce překrásné střevice; ona dá mi hedvábičko, hedvábí – šáteček, šáteček – lísteček, lísteček studánce a studánka dá vody.“

Švec slípce odpoví: „Nedám ti střevice, pokud nepřineseš štětiny od svině.“

Slípka běží, prosí: „Svině, svině! dej ševci štětiny, on mi dá střevice, dám je té králičce, králička dá hedvábí, švadlena šáteček, lípa lísteček, studánka vodičky.“

Svině slípce dí: „Nedám ti štětiny, až mi dáš od mlatců vydrolené zrní.“

Slípka běží, prosí: „Mlatci, mlatci! udělte mi zrní, ať dám této svině, ona dá štětiny, švec dá střevice, králička hedvábí, švadlena šáteček, lípa lísteček, studánka vodičky.“

Mlatci slípce praví: „My nedáme zrní, až nám od šafářky přineseš smetany.“

Slípka běží k šafářce, žádá: „Šafářko, šafářko! dej mlatcům smetany, oni dají zrní, zrní dáme svini, svině dá štětiny, štětiny střevíce, střevíce králičce, králička hedvábí. Hedvábí šáteček, šáteček lísteček, lísteček studánce a studánka dá vody – vody kohoutkovi, který zdvíhá nohy.“

Šafářka slípce praví: „Nedám ti smetany, až s pole přineseš velkou plachtu trávy.“

Než to všechno slepička sběhala a snesla a nazpět k ubohému kohoutkovi od studánky drobet vody přinesla, našla jej již mrtvého.

ŽÁBA A DÍTĚ

Pohádka

BYLA JEDNA HOLČIČKA A ŘÍKALI JÍ BĚLINKA. ONA sedávala pod okny na zahrádce a jídala z mísky mléko s chlebem. Jednou přiskákala k ní žabička a pořád očkama pohlížela na děvinku, jak jí bělounké mlíčko chutná. I zachtělo se jí ho také a ostýchavě natáhla nožičky na misku a sklonila hlavičku k mléku a jedla s Bělinkou. Mlíčko jí také dobře chutnalo a od těch dob, kdykoli děvčinka v zahrádce jedla, vždycky žabička k ní přišla a s ní jedla. Bělinku to na začátku nic nemrzelo, až jednou upozorujíc, že žabka jenom samé mléko jí, utrhla se na ni, do hlavy jí klepla a řekla: „Copak musíš samé mlíčko jíst, jez také chlebiček.“ Matka, zaslechnouc dítě mluvit s někým, vyběhla ze světnice ven a vidouc, ana žába s ní jí, zabila ji. – A Bělinka od toho času sama jídala, ale stýskalo se jí, tvářičky jí bledly, až pak, než se rok s rokem sešel, umřela.

ZLATÉ HVĚZDIČKY

BOŽENA, ŠESTILETÁ DÍVKA A SIROTEK, NEMĚLA PO svých rodičích nic jiného než lítost v srdci, na sobě sprosté šaty a kousek chleba, co jí dal chudičkový kmotr její, když ji na cestu k tetě vypravil. Bylo to již v jeseni na zimu. Ode všech opuštěna šla a hledala vesničku, kde teta svou chaloupku měla. Na cestě potkal ji žebrák a prosil ji, má-li něco k jídlu, že by tuze jedl. Ihned beze všeho zdráhání dala mu celý ten kus chleba a pravila: „Požehnej vám ho Pán Bůh!“ Když dál přišla, potkalo se s ní otrhané dítě a celé se zimou třáslo. Dívka sundala svůj šáteček a dala jej třesoucímu se dítěti. Nato, když se již stmívalo a do lesa vcházela, potkala zas jinou holku bez sukničky, i dala té svou sukničku, takže jí jen košilka zůstala. Zima ji tuze netrápila, nebo věděla, že dobře činila, a tím se jí srdéčko zahřívalo. Najednou ale uvidí, jak s nebe hvězdičky padají a zrovna před ni; ona chtěla vidět, jak hvězdičky vyhlížejí, viděla, že jsou žluté a lesknavé, vzala je do ruky, potěžkala, a jak si vzpomněla na zástěrku, aby si je schovat mohla, hned měla celé šatičky na sobě. Nasbírala si tedy těch hvězdiček do nové zástěrky a myslila si, že je tetě ukáže. Šla ještě trochu dále při měsíčku, až pak před půlnocí na ni spaní přišlo a usnula. Ráno časně procitla a z jedné hvězdičky udělal se žlutý svítek, takže k snídani, na poledne i k svačině dost jíst měla. Večerem přišla již k své tetě, a co nese, hned jí povídala a ukazovala, a místo hvězdiček vysypala se – hromada žlutých dukátů, takže se po celé světničce kotálely. Od těch dob Božena i tetka její se dobře měly a jiným dobře činily.

POVÍDKA BEZ KONCE

(Počne se s velikou důležitostí vypravovati.)

BYL JEDEN PASÁČEK A TEN MĚL NA STAROSTI MNOHO ovcí. Jednou se už zlaté slunéčko za hory sklánělo a on ještě pásal za jedním potokem rozvodněným. I chtěl hnát domů; však přes potok byla jen úzounká lávka, takže jen jedna ovce po druhé mohla přecházet. Počkejme tedy, až je přežene, (potom vám budu dále povídati). –

(Posluchači čekají; když je ale už trpělivost přechází, vybízejí k dalšímu vyprávění. Tu se jim řekne, že bylo mnoho ovcí, že tedy ještě nepřešly. Někdy ještě později upomínají dítky na pokračování, a tu opět řekne se jim, že ještě nepřešly, aneb: než všechny přešly, že už bylo ráno, že tedy pasáček ani domů nehnal, ale zase nanovo pásal.*)

*) Takového způsobu povídání dá se též s prospěchem užítí.